

PM
Datum 2019-01-15

Västra Götalandsregionen,
Koncernkontoret
Handläggare: Johanna Svensson
Telefon: 0700 – 82 36 02
E-post: Johanna.jm.svensson@vgregion.se

Juridisk bedömning inför beslut om anslutning av barns journaler till e-tjänsten Journalen

Enligt patientdatalagens 5 kapitel 5 § (PDL 5:5) har vårdgivare möjlighet att ge enskilda direktåtkomst till ”sådana uppgifter om den enskilde själv som får lämnas ut till honom eller henne”. Lagregeln ger alltså en *möjlighet*, dock ingen skyldighet, för Västra Götalandsregionen att ge patienter direktåtkomst genom inloggning i 1177 till sina journaler. Västra Götalandsregionen (VGR) har infört sådan direktåtkomst för patienter över 16 år.

Den nu aktuella frågan gäller huruvida VGR också ska ansluta barns (0-13år) journaler till e-tjänsten Journalen och därigenom ge vårdnadshavare direktåtkomst till sina barns journaler vilket de inte har i dagsläget.

Rättsliga förutsättningar

Journalhandlingar inom sjukvården är enligt huvudregeln i tryckfrihetsförordningen 1:3 en allmän handling som på begäran skall lämnas ut om den inte är belagd med lagstadgad sekretess. Sådan sekretess till skydd för den enskildes personliga förhållanden i hälso- och sjukvårdsverksamhet återfinns i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Det är alltså OSL:s regler som avgör om en journaluppgift *får lämnas ut* genom direktåtkomst eller inte enligt lydelsen i PDL 5:5 (se ovan).

När det gäller barn innebär *enskild* enligt PDL 5:5 i praktiken att uppgifterna kommer att lämnas ut genom direktåtkomst till barnets vårdnadshavare. Detta eftersom barn saknar egen rättshandlingsförmåga och dess vårdnadshavare träder därför rättsligt sett i barnets ställe. Det finns dock situationer då sekretess hindrar att vårdnadshavare ges tillgång till sitt barns journal eller vissa uppgifter däri. En sådan situation är om barnet enligt 12:3 OSL *kan antas lida betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren*. Bedömningen av om sekretess gentemot vårdnadshavare enligt den här bestämmelsen skall tillämpas, s.k. menprövning, utförs av den handläggare (vanligtvis behandlande läkare) som tagit hand om vårdnadshavarens begäran om att ta del av sitt barns journal.

Menprövning skall göras i varje enskilt fall genom en helhetsbedömning av de uppgifter som finns i journalen. Om sekretess enligt OSL 12:3 anses föreligga så skall vårdnadshavaren få veta att det finns uppgifter i journalen som denne p.g.a. sekretess inte kan få del av. Vårdnadshavaren har i denna situation rätt att få ett *överklagbart beslut* på

sekretessbedömningen om denne så begär. Ett sådant överklagbart beslut tas av den person som enligt VGR:s delegeringsordningar har givits sådan beslutsrätt. Beslutet om att sekretessbelägga vissa uppgifter kan vårdnadshavaren sedan överklaga till kammarrätten. Då lagstiftningen är teknikneutral¹ är det juridiska enhetens bedömning att det rättsligt sätt inte bör vara någon skillnad på att ge vårdnadshavare direktåtkomst till sina barns journaler och att lämna ut barnets journal till vårdnadshavaren på papper. Dessa två situationer bör således bedömas och hanteras på samma sätt, vilket innebär att en menprövning enligt OSL 12:3 skall göras i varje enskilt fall enligt ovan innan direktåtkomst kan tilldelas vårdnadshavaren.

Adekvat skyddsnivå för aktuella barn

OSL 12:3 är en skyddsbestämmelse för de barn vars vårdnadshavare är ett hot emot dem och det därmed inte kan antas att vårdnadshavaren kommer att tillvara barnets rätt. Lagstiftaren har i dessa fall lämnat över skyldigheten att tillse dessa barn skydd åt den myndighet som har att tillämpa bestämmelsen (Västra Götalandsregionen i det här fallet). En traditionell menprövning (när vårdnadshavare begär ut sitt barns journal på papper) sker därför alltid i efterhand och genom dels en helhetsbedömning av de uppgifter som finns i journalen och dels genom en prövning uppgift för uppgift. Detta görs för att vårdgivaren ska kunna få en rimlig chans att genomföra bedömningen av skyddsbehovet i det enskilda fallet. Görs bedömningen att journalen, eller delar av den, ska skyddas av sekretess enligt OSL 12:3 är det sedan straffbart att röja dessa uppgifter för vårdnadshavaren.²

Det är juridiska enhetens bedömning att det kommer att vara svårt att uppnå samma skyddsnivå för de aktuella barnen i ett system med direktåtkomst. Om systemet med direktåtkomst ändå ska tillämpas så krävs det att åtkomsten kan stängas om det uppstår situationer då vårdpersonal behöver föra in uppgifter i journalen som de bedömer kommer att innebära allvarligt men för barnet om vårdnadshavaren får del av dem. Vårdpersonalen kommer alltså i ett sådant system att få ett mycket större ansvar för att vid varje tillfälle då de för in uppgifter i journalen göra en menprövning enligt OSL 12:3 för att veta om uppgiften ska föras in under s.k. skyddade kodord som vårdnadshavaren inte kan se i direktåtkomsten eller om direktåtkomsten behöver stängas helt.

Vårdnadshavarens rätt

För att vårdnadshavare som har direktåtkomst ska kunna ta till vara sin rätt i de fall vårdpersonal bedömer att sekretess föreligger mot denne avseende vissa uppgifter i barnets journal (eller hela) måste vårdnadshavaren i nästa steg få veta att vissa uppgifter inte syns i direktåtkomsten. Detta för att vårdnadshavaren då ska ha möjlighet att begära ut hela journalen på traditionellt sätt och därmed också få ett överklagbart beslut på sekretessbedömningen. Detta gäller också uppgifter som läggs bakom skyddade kodord av andra anledningar, exempelvis för att de berör en tredje part som barnet, eller någon som varit med barnet, pratat om vid vårdbesöket.

¹ Det är alltså själva handlandet som regleras och inte sättet man handlar på.

² Enligt brottsbalken 20:3 Brott mot tystnadsplikten

Kontakter i ärendet

Juridiska enheten har i utredningen av den nu aktuella frågan haft kontakt med SKL:s och region Skånes jurister, samt Ineras juridiska konsult i syfte att diskutera deras bedömning av frågan inom sina respektive organisationer. Varken SKL:s eller Region Skånes jurister har fått frågan till sig ur det nu aktuella perspektivet, d.v.s. skyddet för barn enligt OSL 12:3 i ett system med vårdnadshavares direktåtkomst till sjukvårdsjournal och Ineras juridiska konsult har inte velat ge besked.

Slutsats

Sammantaget gör juridiska enheten följande bedömning:

Beslut om att ge vårdnadshavare direktåtkomst till sina barns journaler genom att ansluta dessa till e-tjänsten Journalen ska föregås av en menprövning enligt OSL 12:3 i varje enskilt fall om journaluppgifter bakåt i tiden kommer att visas.

Om journaluppgifter bakåt i tiden inte kommer att visas kommer en menprövning enligt OSL 12:3 att behöva göras vid varje införande av nya journaluppgifter i barnets journal. Detta ska ske innan införandet i journalen eftersom uppgiften annars kommer att anses vara *röjd* och då inte längre kan sekretessbeläggas.

Det är oklart om någon straffrättslig skyldighet enligt brottsbalkens regler om brott mot tystnadsplikten kan aktualiseras om menprövningen enligt ovan inte görs korrekt. Det går dock inte att utesluta att så skulle kunna vara fallet eftersom brottet inte kräver uppsåt utan även omfattar oaktsamhet. Denna fråga kräver ytterligare utredning då den potentiellt kan få stora konsekvenser för VGR:s personal.

Frågan om hur vårdnadshavare skall få veta att all information i barnets journal inte visas i Journalen utan att vissa uppgifter däri kan vara sekretessbelagda bör också lösas för att vårdnadshavare ska kunna ta till vara sin rätt att överklaga sekretessbeslut.

Koncernkontoret

Johanna Svensson

Regionjurist